

Het 10^e SEOB-bulletin gaat in op de voortgang van het IMF-programma en de voornaamste ontwikkelingen die betrekking hebben op dit programma. De SEOB is een onafhankelijke instantie en heeft als hoofddoel het monitoren en adviseren van de regering over het implementeren van het IMF-programma en het economisch herstelplan. Dit wordt gedaan door te kijken naar duidelijke prestatie-indicatoren. Op onze website – www.seob.sr – worden er regelmatig statistieken en maatregelen, die betrekking hebben op het IMF-programma, overzichtelijk gepresenteerd.

BELANGRIJKSTE ONTWIKKELINGEN

- De wisselkoersen voor vreemde valuta daalden verder in maart 2024.
- De jaar-op-jaar inflatie (hierna: inflatie) nam verder af en kwam in februari 2024 uit op 25,4%.
- Deze afname van de inflatie kan toegeschreven worden aan de wisselkoersdaling, daling van de koopkracht van het publiek en het effect van de monetaire maatregelen. Hoewel de inflatie afneemt, is deze nog steeds hoog volgens internationale standaarden.
- De gemiddelde inflatie – prijsstijgingen in de laatste 12 maanden ten opzichte van de 12 maanden daarvoor – blijft hoog en kwam neer op 46% in februari 2024.
- De economische activiteit komt langzaam op gang, vooral in de bosbouw en horeca-gerelateerde sectoren.
- De doelstelling voor de SRD-basisgeldhoeveelheid (M0) werd niet behaald in januari 2024, als gevolg van de netto overheidsuitgaven.
- Als gevolg van het niet behalen van voornoemde doelstelling stegen de OMO-rentes.
- Als gevolg van de gestegen Open Markt Operaties (afromen M0 en gestegen OMO-rentes) stegen de gewogen gemiddelde rentes bij banken verder in 2024.
- De bruto internationale reserve (inclusief de reserves van banken) kwamen in februari 2024 uit op USD 1,33 miljard. Hierdoor is de importdekking 7,2 maanden.
- De schuldquote, staatsschuld in procenten van het BBP, daalde in februari 2024 verder naar 136,8%, voornamelijk vanwege de daling in de wisselkoersen.
- De 5de evaluatie onder de Extended Fund Facility (EFF) van het IMF werd afgerond.

Tabel 1. Status maatregelen IMF-programma

Beleidsgebied	Afgerond	In uitvoering	Overig
A: Monetair en wisselkoersbeleid	64,3%	33,3%	2,4%
B: Fiscaal beleid	62,9%	9,7%	27,4%
C: Schuld	57,1%	35,7%	7,1%
D: Financiële sector	65,2%	26,1%	8,7%
E: Bestuur	62,1%	31,0%	6,9%
F: Overig	75,0%	25,0%	0,0%
Totaal	63,2%	23,6%	13,2%

Opmerking: "Overig" houdt in dat de maatregel is uitgesteld of nog niet is aangevangen, of dat de status van de maatregel onbekend is. De maatregelen die onmiddellijke aandacht vereisen worden bij elke IMF-review herzien en vormen ook onderdeel van beleidsgebieden A tot en met F. Bron: Calculaties SEOB met data IMF-monitoringsmatrix.

Het IMF rondde de 5de evaluatie onder de EFF-regeling voor Suriname af in maart 2024. Na goedkeuring kreeg Suriname ongeveer USD 62 miljoen uitgekeerd, waarvan USD 25 miljoen voor begrotingssteun is bestemd en het restant voor de Centrale Bank van Suriname.

Per eind maart 2024 was volgens onze calculatie 63,2% van de maatregelen binnen het IMF-programma afgerond (Tabel 1). De voortgang staat op hetzelfde niveau als februari 2024. Na de 5de review zijn de maatregelen die onmiddellijke aandacht vereisen uitgebreid. Enkele opvallende toevoegingen zijn:

- Achterstallige binnenlandse overheidsschulden volledig terugbetalen per eind maart 2024;
- Alle ministeries het mandaat geven om de omvang van de betalingsachterstanden aan het MinFin te rapporteren;
- Uiterlijk juni 2024, dienen de jaarverslagen over het jaar 2021 en 2022 van de CBvS jaarverslag gepubliceerd te zijn;
- Een doelstelling voor de solvabiliteitsratio bepalen voor banken met kapitaaltekorten en een plan opstellen met corrigerende maatregelen;
- Wijziging van het wettelijke kader voor corruptiebestrijding om corruptie strafbaar te stellen per medio 2024;
- Het verplichtstellen en publiceren van de inkomens en bezittingen van politiek prominente personen binnen het anti-corruptie raamwerk.

GOOD GOVERNANCE

Een van de pijlers van het IMF-programma is "Bestuur". Sterke overheidsinstellingen zijn namelijk cruciaal voor duurzame ontwikkeling. In deze editie van het SEOB-bulletin gaan wij daarom in op "Good Governance" (Goed Bestuur). In de context van goed bestuur, zijn er in de afgelopen jaren enkele belangrijke maatregelen doorgevoerd met als doel:

1. Het Anti-Money Laundering and Countering the Financing of Terrorism (AML/CFT: welke onder andere inhoudt het tegengaan van fraude, corruptie, witwassen) risico van Suriname omlaag brengen: het rectificeren van de United Nations Conventie tegen Corruptie, operationaliseren van de anti-corruptie commissie;
2. Een sterke monetaire autoriteit: wijziging van de Bankwet, herkapitalisatie en publicatie van jaarrekeningen;
3. Een sterk Ministerie van Financiën en Planning en haar werkarmen: transparantie in financiële cijfers van de overheid en het transformeren en versterken van de belastingdienst.

Op het gebied van het monetair en fiscaal beleid, is er in de afgelopen kwartalen een verbetering waar te nemen, bijvoorbeeld te meten door de afnemende inflatie en het langzaam op gang komen van economische activiteit. Teneinde deze ontwikkelingen te verduurzamen, is het noodzakelijk de instellingen die zorgdragen voor deze positieve ontwikkelingen te verduurzamen, verdere transparantie en rule-based beleid c.q. wetten te introduceren om de continuïteit bij het Ministerie van Financiën, de belastingdienst, bureau staatsschuld en de CBvS te garanderen.

Ad 1: Het AML/CFT risico van Suriname omlaag brengen: 'het rectificeren van de United Nations Conventie tegen Corruptie, operationaliseren van de anti-corruptie commissie'.

Het operationaliseren of aanpassen van de anti-corruptiewet is van eminent belang om de commissie in staat te stellen haar werk te doen. Momenteel is de commissie bemenst, maar is tot op heden onvoldoende in staat gebleken haar werk te kunnen uitvoeren vanwege onder andere beperkingen in de wet. Indien corruptie teruggedrongen wordt en er efficiënter omgegaan wordt met overheidsgelden, kunnen deze middelen besteed worden aan onder andere infrastructuur, onderwijs, gezondheidszorg en veiligheid.

In dit kader dient ook aandacht te worden besteed aan het vereiste van het IMF: het publiceren van inkomens en vermogens van politiek prominente figuren. Tot op heden is de publicatie niet gebeurd. Willen wij corruptie op alle niveaus tegengaan, zal tone-at-the-top een belangrijke vereiste zijn.

Tenslotte wordt door SEOB gepleit voor het opzetten van een nationale AML/CFT autoriteit om proactief (met stakeholders) de National Risk Assessment (NRA) vraagstukken op te pakken en de samenleving en belangrijke instituten te informeren over internationale ontwikkelingen.

Ad 2: Een sterke monetaire autoriteit: wijziging van de Bankwet, herkapitalisatie en publicatie van jaarrekeningen.

De gewijzigde bankwet is afgekondigd in 2023 hetgeen een mijlpaal is. Echter constateren wij dat er hiaten zijn die de onafhankelijkheid van de moederbank kunnen aantasten. Het instituut zou gebaat zijn bij het instellen van een corporate governance code waarin opvolgingsplanning van de top - met name de RvC en directie - en transparante besluitvorming belangrijke onderdelen van zijn.

Zoals in het IMF-programma is opgenomen, bevelen wij ook sterk aan de deviezencommissie onder te brengen bij de CBvS. Best practices geven aan dat de taken van de deviezencommissie binnen de scope van centrale banken valt. Een gedegen en up-to-date financiële jaarrapportage naar het publiek en de overige stakeholders mag in de toekomst geen discussiepunt meer zijn.

Een sterke onafhankelijke Centrale Bank dient over voldoende kapitaal te beschikken om het monetair beleid te kunnen uitvoeren. De publicatie van de meest recente jaarrekening is van eminent belang om de vaststelling van de herkapitalisatie te doen zoals opgenomen in het IMF-programma.

SEOB vraagt ook meer aandacht voor het betaalsysteem, welke van eminent belang is voor de ontwikkeling van de economie en de reductie van AML/CFT risico's. Hetgeen wij constateren is dat er onvoldoende regelgeving en toezicht is op het betaalsysteem in Suriname.

Ad 3: Een sterk Ministerie van Financiën en Planning en haar werkmensen: transparantie geven in financiële cijfers van de overheid en het transformeren en versterken van de belastingdienst.

Sinds de afbouw van de subsidies op met name brandstof, waardoor de druk op het overheidsbudget enigszins afnam, is geconstateerd dat zowel de inflatie als de wisselkoers een dalende trend vertoont. Dit impliceert dat naast goed monetair beleid er ook een beheersbaar budgettair beleid gevoerd dient te worden om de wisselkoers stabiel te houden en prijsstabiliteit te bewerkstelligen.

SEOB beveelt aan om ter verduurzaming van de inspanningen die in de afgelopen periode gedaan zijn, ook binnen het Ministerie van Financiën en Planning, een goed opvolgings- en educatieplan te implementeren, door sleutelfuncties binnen de structuren te verduurzamen middels wetgeving. Dit ter voorkoming dat in de toekomst het Ministerie wederom zal verzwakken, waardoor het beleid niet op een juiste wijze wordt ingevuld. Ditzelfde geldt ook voor het bureau voor de staatschuld: versterking van het instituut, zodat deze beter in staat is invulling te geven aan haar werkzaamheden.

SEOB adviseert, zoals de wet op de staatschuld, dat er ook wetgeving komt om het budget naar de toekomst toe beheersbaar te houden. In principe zoals dit vastgelegd is in "het verdrag van Maastricht, 1992" in de Europese Unie; het verdrag stelt als eis aan het begrotingsbeleid van de lidstaten dat het begrotingstekort niet groter mag zijn dan 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP).

Van groot belang is ook de aanneming en implementatie van de nieuwe aanbestedingswet. Dit zal voor een deel (mits goed ingegeven en ingevuld) zorgen dat corruptie kan worden gereduceerd met als resultaat lagere kosten voor de overheid. Tenslotte dienen de instituten die onder het Ministerie van Financiën en Planning vallen, waaronder de Belastingdienst, ook versterkt, verzelfstandigd en getransformeerd te worden om optimaal te functioneren. Versterking in kwalitatieve en kwantitatieve zin en de transformatie van het inningskantoor naar een revenue generator op basis van de ontwikkelingsrichting die het land op wil gaan.

RECENTE ECONOMISCHE ONTWIKKELINGEN

ECONOMISCHE BEDRIJVIGHEID TREKT AAN

De maandelijkse index van economische activiteit (MEAI) toont dat de economie verder groeide tegen het einde aan van 2023. Deze index van de CBvS schat de groei in november 2023 op 1,0%. De expansie werd vooral gedreven door de bosbouw sector en de horeca-gerelateerde sectoren, met name restaurants. Ook droeg het luchttransport bij aan deze groei. Daarentegen werd de economische expansie gematigd door de handelssector die nog herstellende is van de afname in de koopkracht. Ook loopt de goudproductie nog achter in vergelijking met eerdere periodes.

De opleving in economische bedrijvigheid loopt parallel met de ontwikkelingen in de betalingsbalans – de transacties tussen Suriname en het buitenland. De lopende rekening van de betalingsbalans vertoonde evenals het kwartaal daarvoor, wederom een overschot in het 4de kwartaal van 2023 (USD 40,3 miljoen). Deze ontwikkeling was vooral te danken aan de verbeterde goederenrekening. De financiële rekening noteerde een instroom van USD 208 miljoen. Per saldo vond in deze periode een deviezeninstroom naar Suriname plaats van USD 219 miljoen, na correctie voor statistische verschillen.

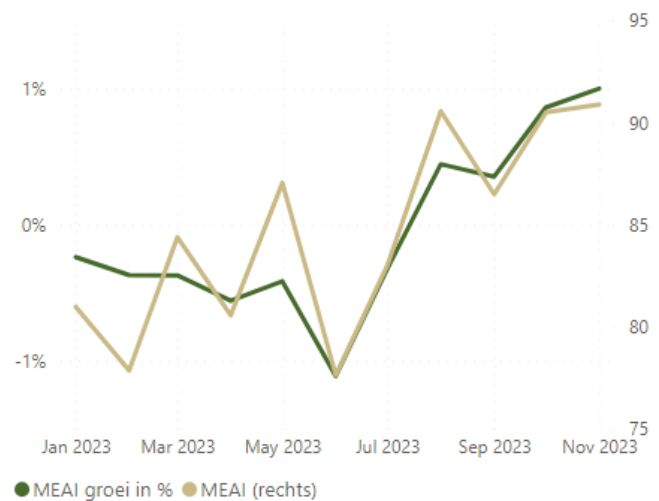
De goederenrekening werd in het 4de kwartaal van 2023 gedreven door de goudexporten, vooral vanwege de recordhoge goudprijzen in deze periode. In de niet-mijnbouw sectoren werd een kleine verbetering genoteerd in export van hout, rijst en garnalen. De olie-exporten daalden sterk in deze periode, vanwege relatief lage olieprijsen. De goederenrekening kwam uit op USD 236 miljoen, een stijging van bijna SRD 30 miljoen ten opzichte van het kwartaal hiervoor.

De SEOB verwacht dat de economie verder zal groeien in 2024. Een inhaalslag is noodzakelijk om de economie weer op pre-covid niveau te krijgen.

INFLATIE LOOPT VERDER TERUG

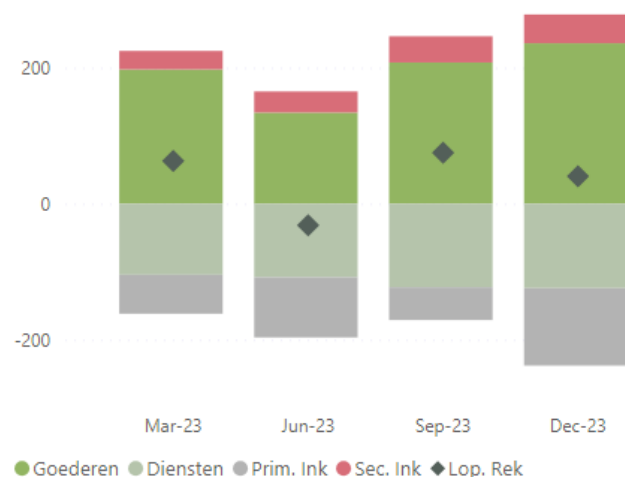
De inflatie in februari 2024 nam verder af en kwam uit op 25,4%. Deze vertraging van de inflatie kan toegeschreven worden aan de dalende wisselkoersen

Economische Activiteit

Bron: CBvS.

Betalingsbalans (mln USD)

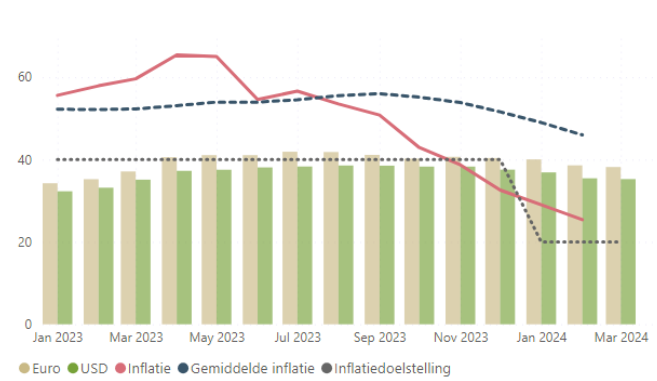
Bron: CBvS.

voor vreemde valuta, waardoor prijzen minder hard stegen. Ten opzichte van de vorige maand stegen de prijzen met 0,9%. Dit was vooral het gevolg van een stijging in nutstarieven. De 12-maands gemiddelde inflatie nam eveneens af en kwam uit op 46% in februari 2024.

De aanhoudende koersdaling, als gevolg van de werking van het flexibele wisselkoerssysteem, brengt zowel voordelen als ook risico's met zich mee. De overheid derft bijvoorbeeld inkomsten omgerekend naar SRD. Voorts betekent een dalende wisselkoers dat Suriname duurder wordt voor het buitenland, wat nadelig kan uitvallen voor bepaalde exportsectoren. Daarentegen valt een koersdaling gunstig uit voor het aflossen van overheidsschulden die in vreemde valuta zijn aangegaan, zoals de buitenlandse staatsschuld.

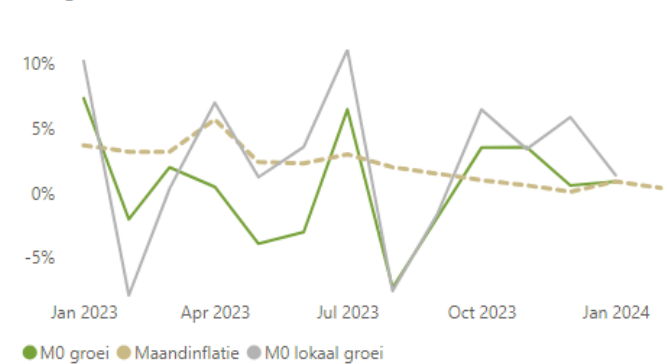
De SRD-component van de M0 kwam in januari 2024, voor de tweede opeenvolgende maand, hoger uit dan overeengekomen met het IMF. De CBvS geeft aan dat deze ontwikkeling het gevolg is van de netto overheidsuitgaven. De autoriteiten dienen deze groei in de SRD-component van M0 te matigen, zodat de inflatiedoelstelling niet in gedrang komt.

Inflatie (in %) en Wisselkoers

Bronnen: ABS, CBvS.

M0 groei en Maandinflatie (in %)

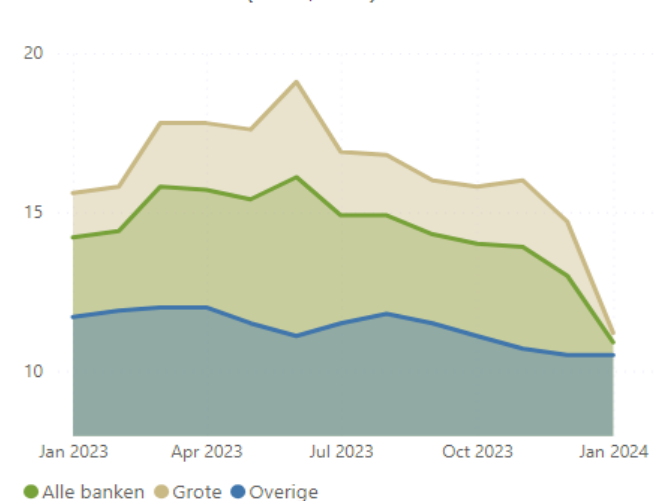
Bronnen: ABS, CBvS.

NIET-PRESTERENDE LENING DALEN VERDER

De gunstige ontwikkelingen binnen de bancaire sector zetten zich voort in 2024. De niet-presterende leningen (NPL's) nemen verder af. De NPL-ratio daalde in januari 2024 fors naar 10,9%. Dit zou het gevolg kunnen zijn van banken die NPL's afschrijven en/of van een verbeterde terugbetaalcapaciteit van huishoudens en bedrijven. De liquiditeit in de bancaire sector vertoont een opwaartse trend. Deze komt uit op 54,1% in januari 2024.

De sector sloot het jaar 2023 af met een winstgevendheidspercentage, gemeten aan de hand van rendement op activa, van 2,7%. De gunstige ontwikkelingen in de bancaire sector worden weerspiegeld in de solvabiliteitsratio. Deze ratio steeg in januari verder naar 20,8%. Het doorvoeren van de instructies van de beoordeling van activa (AQR)

Kwaliteit van Activa (NPLs, in %)

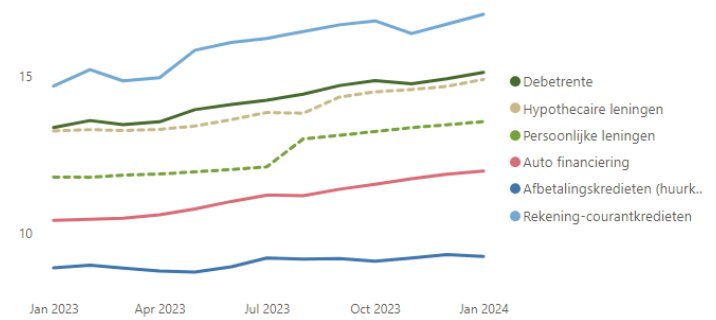

Bron: CBvS.

draagt bij aan het verstevigen van de soliditeit van de bancaire sector.

De gemiddelde rentes stegen verder in januari 2024. De rentes op deposito's stegen verder naar 11,6%, terwijl de leenrentes gemiddeld uitkwamen op 15,1%. De SEOB verwacht dat stijging in gemiddelde leenrentes zal aanhouden in de komende maanden. Hoge leenrentes kunnen echter uitdagingen voor de economische bedrijvigheid met zich meebrengen. Vooral voor het klein- en middenbedrijf (MKB) zijn de hoge rentekosten ontmoedigend.

Debetrentes SRD

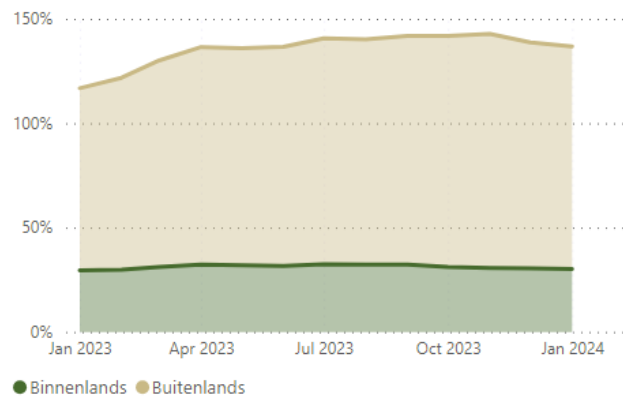

Bron: CBVS.

ONTWIKKELINGEN IN DE STAATSSCHULD

De schuldquote – de staatsschuld in procenten van het BBP – daalde in januari 2024 verder naar 136,8% volgens de wettelijke definitie. Per januari daalde, wegens een wisselkoerseffect, de buitenlandse schuld uitgedrukt in lokale valuta naar SRD 95,4 miljard, terwijl de binnenlandse schuld verder daalde, naar SRD 27 miljard vanwege aflossingen. De buitenlandse schuldherschikking met China Exim bank is nog niet afgerond.

Staatsschuld (in % van BBP)

Bron: SDMO.

VOORUITZICHTEN EN AANBEVELINGEN

- De SEOB benadrukt de noodzaak van hervormingen binnen de publieke sector. In dit bulletin doen wij aanbevelingen op het gebied van Goed Bestuur. Wij benadrukken verder ook de noodzaak voor gezonde overheidsfinanciën en het verder afbouwen van subsidies op nutstarieven.
- Ondanks de overheidsinkomsten in nominale zin zijn gestegen, loopt zij nog steeds aanzienlijke inkomsten mis uit de BTW, overige belastingen en invoerrechten. Het versterken van instituten zoals de belastingen en de douane zijn van grote noodzaak om dit vraagstuk structureel aan te pakken. De SEOB ziet het instellen van de commissie ter evaluatie van de BTW als positief.
- Hoewel de afbouw van subsidies op nutstarieven cruciaal is, dient de overheid simultaan de subsidies aan personen tijdig te laten plaatsvinden, om te hogere kosten van levensonderhoud op te vangen bij deze personen. Wij vragen ook extra aandacht voor subsidies aan de kwetsbare groepen. Wij bevelen aan om sociale uitkeringen via het bankensysteem te laten lopen in het kader van efficiëntie en tijdigheid. De overheid dient ook na te gaan wat de effecten van verhoging van nutstarieven zijn voor lokale productiebedrijven.
- Wij verwachten dat de inflatie langzaam verder afneemt in 2024. Verdere tariefsaanpassing van nutsvoorzieningen zal echter druk leggen op lokale prijzen. De SEOB schat dat de 12-maands gemiddelde

inflatie in 2024 uitkomt tussen 14% en 21% in 2024, op basis van trendanalyse. Het IMF schat een 12-maands gemiddelde inflatie van 21,1% in 2024. Fiscale discipline blijft hier een voorwaarde.

- De SEOB verwacht dat de groei van de economie verder op gang komt in 2024. Ook verwachten wij dat de groei gestuwd zal worden door de opstart van de offshore oliesector, in geval van een positief investeringsbesluit van TotalEnergies en Apache.
- Terwijl de inflatie terugloopt, hebben investeerders te maken met stijgende rentes als gevolg van de monetaire maatregelen. De SEOB vraagt daarom aandacht voor het faciliteren van kredietverlening aan het MKB, met name voor bedrijven in de import-ervangende of exportsector. De SEOB juicht projecten zoals SURGE, het garantiefonds en het productiekredietfonds toe.
- De SEOB is voorstander van een IMF-2 programma ter versterking van instituten, om de resultaten van dit IMF-programma niet teniet te doen gaan en het simpele feit dat de overheid nog niet in staat zal zijn, na het huidige IMF-programma, om haar financiën zelfstandig duurzaam te beheren.
- De SEOB pleit voor een serieuze aanpak van AML/CFT actions voortvloeiende uit de CFATF-aanbevelingen. Verder bevelen wij aan om functionarissen uit de private en bancaire sector op te nemen in de Nationale Anti-Money Laundering Commissie en/of de AML-PIU. Dit vanwege de effecten van non-compliance op de bancaire en private sector.
- De SEOB benadrukt dat tegengaan van fraude, corruptie en money laundering (AML/CFT) noodzakelijk is om het juiste investeringsklimaat te creëren, gedegen investeerders aan te trekken en een one-level-paying field voor alle ondernemingen in Suriname te waarborgen.

<http://www.seob.sr>

secretary@seob.sr

